

Svodi se na davanje sitniša pokojem siromahu, prosjaku ili sl. (Malo je među onima koji prakticiraju takvu milostinju onih "udovica" iz Evandelja koje tada daju svoj zadnji novčić! Na takve se ne može odnositi ova kritika). Ta današnja "milostinja" neće nikoga zaštititi od opasnosti da se "nepravedno bogatstvo" etablira kao božanstvo detronizirajući Boga iz ljudske duše. Milostinja je u našem jeziku najuže povezana s riječju milost. Kada nam Bog daje svoju milost, ne dijeli milostinju poput nas...

NR

POSLOVI SE DOVRŠAVAJU... SV. JERONIM DOBIVA "NOVO LICE"



*Ekipa koja je našoj crkvi dala novi izgled
BOŽICA GRŠKOVIĆ i "pituri" CIGLENEČKI*

Izdaje: ŽUPNI URED RISIKA, 51516 Vrbnik; e-mail: nikola.radic@ri.t-com.hr



SVETO IME

župni bilten - RISIKA

XXV NEDJ. KROZ GOD. - 19.IX.2010.

Broj: 28(172)

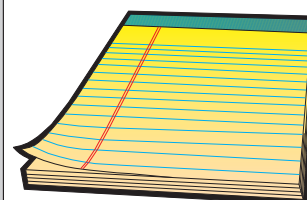
*Današnje evanđelje
Lk 16, 1-13*



Koliko duguješ svome gospodaru?

Sto....

Uzmi zadužnicu i napiši pedeset.



NEPRAVEDNO BOGATSTVO

(Lk 16, 1-13)

Isusova usporedba o "nepoštenom upravitelju" uvijek mi je bila nekakva "kost u grlu" zbog onoga "I pohvali gospodar nepravednog upravitelja..." (Lk 16, 8). Nisam za to imao nikakvog zadovoljavajućeg objašnjenja, sve dok nisam u Jeruzalemskoj Bibliji pronašao tumačenje ovog mjesta koje je bacilo sasvim novo svjetlo na cijelu parabolu. "Po ondašnjem običaju u Palestini upravitelj je imao pravo davati pozajmice od dobara svoga gospodara i, budući da za vlastite usluge nije primao naknadu, on je u zadužnicu upisivao veću količinu i pri vraćanju pozajmljenoga višak zadržavao kao naplatu za svoje usluge. U našem je slučaju očito bio pozajmio samo 50 bata ulja i 80 kora pšenice. Svodeći zadužnicu na tu zbiljsku količinu samo se odriče zapravo lihvarske zarade koju je bio zaračunao." U tom trenutku, dakle, on nije nepošten nego doista vrijedan pohvale. Nepošten je zbog načina kako je inače upravljao, pa i zbog svoga lihvarskog odnosa prema dužnicima.

Centralna je tema ovog odlomka bogatstvo i odnos prema njemu. Ova spoznaja omogućuje širi uvid u problematiku koja je s tim povezana.

Isus ovdje govori o "nepoštenom", "nepravednom" bogatstvu, pa se spontano postavlja pitanje zašto ga on baš tako karakterizira. Na kraju još upozorava: "Ne možete služiti Bogu i bogatstvu", što indirektno potvrđuje, dapače u nekom smislu apsolutizira tu "nepravednost". Objašnjenje možemo dobiti samo ako se upustimo u upoznavanje bogatstva kao takvog i što ono znači u iskustvu čovjeka.

Pokušajmo učiniti taj napor. Jer na kraju će se ipak svatko svojim životom morati odrediti u skladu s Isusovom postavkom: Ne možete služiti Bogu i bogatstvu. Stvar je sudbinski važna. Bog i bogatstvo se isključuju. Niti s jednom drugom ljudskom datošću Evanđelje ne računa na takav način. Jedino je na bogatstvo upozoreno kao na izravnog konkurenta Bogu u ljudskoj duši. Bogatstvo je velika opasnost, čini mi se, ponajviše zbog toga što je ono, jednostavno kao postojeća datost u ovome svijetu i životu ljudi, dijelom u kompetenciji čovjeka, a dijelom izvan nje, dakle izvan njegove osobne odgovornosti.

Sam pojam bogatstvo znači obilje materijalnih dobara (jer o njima je ovdje riječ). U ljudskom shvaćanju nije bogat onaj koji preživljava od dana do dana, nego onaj koji ima velike "rezerve". U zamisli Stvoritelja sva su dobra dana svim ljudima da ih koristi svatko prema svojim stvarnim potrebama. Iako će taj Božji plan biti najjača poluga koja će sve poštene ljude pokretati da se zauzimaju za socijalnu pravdu, to će do konca svijeta u fizičkom smislu ostati nešto čemu treba težiti, za što se treba boriti... ostvareno neće biti nikada. Uvijek će neki ljudi imati nečega što zapravo pripada drugima. S te strane možemo govoriti samo o "nepoštenom" bogatstvu. Ono je "nepravedno" i bez obzira na čovjekovu osobnu krivnju.

A kako ono izgleda u sferi čovjekova životnog iskustva, na području odluka i opredjeljenja? Nije teško uočiti da ono bazično počiva na potrebi ljudske naravi za posjedovanjem. "Imati" jest nešto čega se čovjek ne može radikalno odreći. On tu potrebu može više ili manje potisnuti, može je kompenzirati. No ona ostaje dio naše naravi i sigurno nije u sebi ništa zlo. Iako su neki pojedinci tu potrebu reducirali na minimum (sv. Franjo, majka Terezija i toliki drugi), nerealno je misliti da je to moguće i potrebno svim ljudima. U stanju "pale ljudske naravi", kako se teolozi znaju izražavati, tj. u stanju istočnoga grijeha, to je čista iluzija.

Čovjek, dakle, mora tu svoju potrebu nekako zadovoljiti. Ona mu je životno važna. Samo posjedovanje još ne mora biti bogatstvo o kakvom je ovdje riječ. Tek kad posjedovanje prijeđe neku mjeru ono postaje bogatstvo. No, gdje je ta mjera? Može li ona biti za svakoga jednaka? Koji su kriteriji koji je određuju?

Istini za volju moramo tu priznati postojanje još nekih vrlo relevantnih činjenica. Potreba za posjedovanjem iznutra je opterećena željom za "još". Da stvar

bude još kompliciranija, znamo da ta želja progresivno raste u skladu sa svojim zadovoljenjem. Imati više znači željeti još više. To zovemo pohlepom, a pohlepa je za čovjeka zlo, grijeh. Stjecanje obilježeno pohlepom ne može biti nego "nepravedno". Ostaje otvoreno pitanje da li, kada i koliko čovjek može i zna u svojoj potrebi za posjedovanjem otkriti tragove toga uljeza (pohlepe) i onda mu ne dati da dolazi na svoj račun. U tamnim dubinama svoje duše čovjek neće na to pitanje uvijek naći i adekvatan odgovor. Znači bit će neodgovoran i bez svoje krivnje. Barem nekad.

Potreba za posjedovanjem, stjecanjem, toliko je ukorijenjena u ljudsku narav da se čovjek s njom više ili manje identificira. Ona je dio ili jedan stup njegova identiteta. Tu leže nove opasnosti. On može sebe doživljavati u onome i kroz ono što ima do te mjere da je u njemu naglasak sa "biti" prenesen na "imati". Tako se događa jedno od najdubljih čovjekovih otuđenja. "Imati ili biti" tema je kojom su se u jednako naslovljenim knjigama ozbiljno pozabavili filozof Gabriel Marcel i psiholog Erich Fromm. Mnogi ozbiljni ljudi tu aktualnu temu današnjice često promišljaju. (Dobro je u ovom kontekstu i to spomenuti.)

No, ako čovjek i nađe odgovor na ranije postavljeno pitanje pa svoju pohlepu drži uspješno na uzdi, kako će znati gdje je granica, koja je mjera njegova stjecanja? Po općem (mislimo i ispravnom) shvaćanju ljudi držimo da nije razborit onaj koji živi od danas do sutra (izuzev onih koji su na to prisiljeni), pogotovo ako na svojoj brizi ima i druge (obitelj, ...). Osim toga, ta mjera ni u kom slučaju iz raznih razloga ne može biti za svakoga jednaka. Uz najbolju volju čovjek može samo približno ocijeniti koliko bi u konkretnom slučaju on trebao posjedovati. Barem neki dio njegovog posjeda bit će uvijek "nepravedno bogatstvo".

Stvari se još više kompliciraju kada se sjetimo da čovjek nije samo ono što on ostvaruje na vanjskom planu, on je bitno određen i svojim unutarnjim stanjem. Čovjek može biti pohlepan i kad tu pohlepu ne može ostvariti, može težiti za bogatstvom, zavidjeti bogatima, mrziti ih zbog toga što su bogati... On je "nepravednim" bogatstvom zaražen iznutra.

I ovaj letimičan pogled u "objektivno stanje" na tom području pokazuje da u fizičkom smislu tu zadovoljavajućeg rješenja nema, da su šanse u tom pogledu praktično nikakve. Čini se da se Isus zato i ne brine kako bi "nepravedno" materijalno bogatstvo, posjed, pretvorio u "pravedno". On ga jednostavno ostavlja nepravednim, jer ono takvo jest.

Ostaje pitanje kako s tom problematikom izaći na kraj? Očito se rješenje mora početi tražiti na nutarnjem planu. Čovjek za sebe mora naći rješenje u odnosu koji će prema tom "nepravednom" bogatstvu uspostaviti. "Blaženi siromašni duhom" upozorava Isus u govoru na gori. To znači radikalnu nenavezanost na materijalna dobra koliko god ih u mojem "nepravednom" posjedu bilo. Nepošteni se upravitelj iz prispodobe počeo brzo od njih "odvezivati" kada je zaprijetila opasnost. Tada ih je pretvorio u svoj pravi kapital. Mogao je to učiniti i ranije, nije morao čekati da se dogodi nevolja. No kad već jest, reagirao je brzo i odlučno. Zaslužio je pohvalu i komentar da je, kao sin ovoga svijeta, mudriji (snalažljiviji) od sinova svjetla. Ne bi li to moglo značiti da se sinovi svjetla (često ili nekada) ne "odvezuju" ni kada su u opasnosti? Nekada se Bog u svojoj dobroti mora sam pobrinuti i poslati im nekoga da ih "odveže".

Postoji jedan jedini ustuk opasnosti da bogatstvo ne zauzme Božje mjesto u čovjekovu životu. Isus je, nakon što je ispričao usporedbu svojim učenicima, direktan: "Napravite sebi prijatelje od nepoštena bogatstva..." (Lk 16, 9). Čovjek, kršćanin, osim što se mora držati općih etičkih normi pri stjecanju dobara, mora od onog što ima davati. To je jedini način kako mogu stjecati iskustvo da se "nepravednog bogatstva" polako oslobađam i prebacujem ga na drugi "conto". Među Isusovim sljedbenicima to se naziva milostinja; dobro djelo koje, kako je u kršćanskoj askezi poznato, uz molitvu i post približuje čovjeka Bogu. Milostinja je, nažalost, teško degradirana riječ u našem "kršćanskom" rječniku i još teže degradirana praksa.